

İDAREHANE

İzmir Türk Ocağı
dairi mahsusa

FİKİRLER

ABUNA

Seneligi «24» nusha
itibariyle «300»
kuruştur

CİLT: 2

1 Mart 1929

SAYI: 38

Musahabe

HALK İÇİN, HALKA DOĞRU

Yunus Emre günü, memlektin bir çok yerlerinde, büyük bir heyecanla tes'it edildi. Büyük halk şairinin tercümei halinden, felsefesinden bahis konferanslar verildi. Gençler şiirlerini okudu. Gazeteler sütunlarla yazılar yazdı. Yunus Emre günü, saf ve temiz bir halk edebiyatının takdisi gibi bir mahiyet aldı.

Bu hadise gösteriyor ki insanlığın elem ve ümitlerini terennüm eden, insanlığa yol gösteren büyük ruhlar aslâ ölmüyorlar. Arzı değiştiren, tanınmaz bir şekle sokan, zaman, bunlar karşısında âciz ve mukavemetsiz görünüyor. Bunların maddî varlığından eser kalmıyor, bir çoklarının mezarları bilinmiyor, yaşayışlarına ait malûmat kayboluyor; fakat isimleri ve fikirleri unutulacak yerde, zamanla cilâlanan, yenileşen, yenileştirilen, taze, sönmez, ölmez, unutulmaz bir mahiyet alıyor. Yıkıcı

ve unutturucu olan zaman, yalnız büyük ruhlar karşısında yapıcı ve yaşatıcı oluyor ve Prometenin ateşi gibi bunları gizliyor.

Yunus Emre ismi, kül altındaki ateş gibi asırlarca, mensi ve metruk, edebiyat kitaplarıyla bir kısım halkın ruhunda yaşadıkdan sonra, birden bire parlıyan bir ışık halinde meydana çıktı ve bir nevi « Basü badelmeyt » e mazhar oldu.

Bir sembol ve ya dalâletten hakikata avdet manasını ifade eden bu hal bizim için derin ve geniş bir manayı haizdir.

Asırlardan sonra anladık ki hakikî edebiyat, hakikî san'at halkın ruhanı, ıstırabını, hayatını, ümidini daha yüksek bir hayata ait arzularını terennüm edendir. hakikî lisan ise bir çimen kenarından sızan saf ve berrak su gibi halkın ruhundan doğan, halk tarafından anlaşılan ve halka ait

olandır. insanın birinci vasfını teşkil eden lisanı, insanla beraber doğmuş, insan zekâsı ile birlikte ilerlemiş, birlikte büyümüşdür. Fakat hiç bir millet, tarihinin uzun ve karanlık yollarında, bizim kadar lisanını ihmal etmemiştir.

Türk edibi ve türk dahisi asırlarca, san'atın keskin asasıyla Türk ruhunu derinleştirip onun uyumuş ve unutulmuş hazinelerini meydana çıkaracağı, Türk lisaniyle, Türk ruhunu aksettireceği yerde Aarap ve Acem tef ve neyile terennüm etti.

Tarihimizin klasik addettiğimiz devirlerinde yaşayan Türk şairi, yaşadığı müddetçe gözlerini halka kapıyarak yabancı, girift, anlaşılmas bir lisanla daha fazla kendi ıstırap ve hulyasını ifade etti. Rönesans dediğimiz devirde yetişenler ise « San'at san'at içindir » nazariyesini ele alarak Anadolu'nun mevcudiyetinden

(Adolf Ferriyer) den

YENİ TÜRKİYA VE MEKTEPLERİ

- 2 -

gafilmış gibi, mariz Fransız edebiyatından aldıkları mevzuları, hayalen Türk bünyesine giydirmek suretile eserlerine daha ziyade sönük ve sevimsiz birer şekil verdiler; bunun içindir ki Türk lisanını kaba ve âciz gören Türk dahisi Mevlâna, içinde yaşadığı camia için meçhul bir misafir ve anlaşılmas bir Acem dahisidir. Büyük dahi Hamit, Tefik fikret ve emsali bugün - bir kısım münevverler müstesna olmak üzere- halk için ismi cismi meçhul birer varlıktır. Halbuki halkın lisanile halka hitap eden Tölstöy Rusya için olduğu gibi bütün dünya içinde efsanevi bir dahidir. Halk eski Romalıların, hürriyet ve müsavat levhaları gibi, yükseklere asılı olan bu san'at çeşmelerinin, temiz ve berrak suyundan, yanmış ve susamış kalbinin ateşini söndüremiyor; ve yazdıkları eserler halkın ruhunda derin izler bırakmadan kozadan çıkan kelekler gibi kayboluyor.

«San'at san'at içindir» nazariyesi bir az aristokrat bir edebiyatın zaif ve temelsiz vasfıdır. Mayasını ve rengini halktan alan san'at kendi için değil halk içindir. Demokraside edebiyatın gaye ve vazifesi ise büsbütün yaratıcı ve yapıcıdır. O insanı yükseltici, cesaretlendirici, arzularını, ıstıraplarını ümitlerini ve hatta adiliklerini aksettirici ilâhî bir aynadır. Asırlardan sonra da olsa halka hitabın yalnız halk diliyle olabileceğini anlamaklığızı yeni bir devrin yüksek bir dönümü adedelim.

İstanbulda pazarlarda asrileşiyor. Fakat ne için orada eski liselerin hatalarını muhafaza etmek isteyen mektepler vardır? İstanbulda Boğaz içinde okadar ihtisamlı kurulmuş olan Misyonerlerin Robert Kollege ne için yeni terbiyenin ilmi tatbikatına, self guvernemente tamamen arkasını çevirmişti? ne için hâlâ İstanbulda bir çok iptidai mekteplerinde kız ve erkek çocuklar ayrı tahsil görüyorlar? Bütün tedrisata elişlerinin raptedildiğini ancak Asiya sahillerinde Kadıköy mekteplerinde gördük.

Bu sualleri sorduğum zaman rehberimden şu cevabı aldım: «Sabırlı olunuz! inkılâp yoldadır!»

Bu cevap hakikaten doğru idi. Hakikaten, İstanbulda verdiğim üç konferansı büyük salonda dikkatle dinleyen azimsami kitlelerine tesadüf ettim. Orada da çok asri teşkilât ile büyük kız erkek muallim mektepleri gördüm. Vukufu tam sahibi profesörlerle görüştüm. (1)

(1) Bunlardan bazıları bizim (Jan Jak Ruso) müessesesinin kadim şakirdlerinden idi. İçlerinden biri (Mamazel Hamait) in (Dökröli usulü) nam eserini türkçeye tercüme etmişti.

Bu noktai nazardan Yunus Emre ismi tarihi bir dalâletin terki, uzun bir şaşkınlık devrinin tabii ve âkilâne bir ricatıdır.

Asım İsmet

Burada da heyecanlı ve alaka ile dolu genç güzideler kitlesi nazarımdan kaçmadı. İstanbulda bir Türk ve iki İsveçli profesörün kemali liyakatla idare ettikleri (Türk terbiyei bedeniye mektebi) ni gördüm. Burada da oyunun her nevine kıymet verilmişti. Jimnastik ve oyun kışlalara kadar nüfuz etmişti. Bütün bunları İstanbulun yüksek kulesi üstünden tarassut ettim. Bundan başka İstanbulun canlı kanlı gençliğini 29 teşrinievvel Cumhuriyet bayramında Beyoğlunda bir buçuk saat devam eden resmigeçitte yakından gördüm. Burada askerlerin, mektepli çocukların bilhassa izcilerin dik vücutları mükemmel tavurları isbat ediyordu ki; yeni Türkiye İstanbulda dahi istikbal için muhik ümitlere malik olmakta haklıdır.

İnsan unsurları itibarile İstanbulun insanda tenevvu intibaları bıraktığı nisbette Anadolu, ırk vahdeti, kan birliği manzarası arz ediyor.

Bu ırkın menşeleri muhtelif de olsa bu günki vahdet daha ilk bakışta göze çarpıyor. Manzarası ekseriya sarı ve esmer arazi içinde yeşil ovalı köyler... incir, zeytin ağaçları bağlar, hububat tarlaları...

Burada ovadan ovaya geçmek için dağ boğazlarını aşmak lazımdır. Henüz yollar tamamlanmış değil. Ekseriya bu ovaları birbirine bağlayan patikalardır. Buralardan bir çocuk veya bir ihtiyarın sevk

ettiği merkepli deve kârvanları sakın adımlarla geçer.

Toprağı çok feyyaz değil gibi görünen bu memlekette Norveçlilere, yahut yüksek alplardaki İsveçre köylülerine benzeyen şayanı hayret bir ırk vardır. Bu ırkın hakim vasfı, namus ve iffettir.

Bir çok ecnebler de bana bu hakikatı teyit ettiler. İzmirde bir çok defalar kendilerine verilen bahşişi kabul etmekten istinkâf eden adamlar gördük. İzmir Kollege profesörlerinden olan vatandaşım müşö Seylaz bana Anadolu dahilinde yaptığı seyahatlarda merhalelerden merhaleye eşyasını hayvanla taşıdığı halde bu hizmeti görenlere para kabul ettiremediğinden hayret ve taktirle bahsetmişti.

Türkiyada uzun müddet oturmuş bir Fransız bize şöyle demişti:

«Türk köylerinde ağacın birine altın bir halka asınız. Hiç bir Türkün gelüp buna el sürdüğünü görmeyeceksiniz.»

(Noëlle Roger) Noelle Roje, 1914de «Şarkın yolu» mecmuasında Türkler hakkında şöyle yazıyordu:

«Türk ruhu ananelere, aileye merbut ve hurmetkârdır. bu ince terbiyeleriyle Türkler ancak medeni milletlerde görülebilen güzide bir ahlâka sahip olmuşlardır. Türkün sözünde hiç bir suiniyet, hiç bir hilekârlık yoktur. Türklerin ezeli sadakat ve namuskârlıkları garphılar nezdinde daima hayret uyandıran bir mevzudur. Hizmetimde bulunan Türk müslümanların

hiç birisi tarafından aldatılmadım. Türkiyade müslüman bir hizmetcinize yevmi masrafınızı yapmak üzere paranızı emanet edin, size hesap vermeğe geldiği vakit kendi gidasından bile tasarruf ve iktisat ederek kalan parayı iade ettiğini göreceksiniz. (Bir Türkün sözü, mukaveleye raptedilmiş bir hiristiyanın işinden daha emniyetlidir.) darbimeselinin ifade ettiği hakikatı biz Türkiyada çok gördük.

Türkler kanaatkârdırlar. Bir az kahve, prinç, bir salıkım üzüm, bir kâse yoğurt onlara yeter, asla içki kullanmazlar. Müsafir ağılamağı, yardım etmeğı çok severler. Dünya yüzünde Türkler kaldıkça, terbiye ve nezaket denen sey de baki kalacaktır.

Okadar halim ve mütevekil olan müslüman ruhu (hayat mücadelesi = Struggle for life) için elverişli değildir.

«Allah bes, baki heves», daima mecut olan bu düşünceyi mütebessimane kabulü, okadar ağır, açık, gayretli olan ve okadar temiz ve nökteli bulunan Türk ruhunu yavaş yavaş yapmıştır.»

Bir nokta hariç olmak şartile bütün bu hükümler doğrudur. O hakikat noktası da şudur:

Türk ruhu islamiyetten çok evvel mecut olan bir şeydir.

Bu ırkın derin hulusunun menşesini bulmak için Türkistan kadar zaman ve mekân cereyanlarını tekrar geriye doğru çıkmak, her hırsızın sağ elinin kesilmesini isteyen kanunlar devrine vasil olmak

lazımdır.

Şimdi, canlı hadiseler, mahalli hayat, memleket sanatları, halkiyat gibi alaka merkezlerine istinat eden (Yeni mektepler)in Türk vatanında kendisi için tamamen hazırlanmış bir saha bulması şayanı taaccüb müdür?

Ahlâaki, bedeni sıhhat malik, huzur sahibi kimseler için, mektepte kız ve erkek cinslerinin tefriki faydasız, hatta tehlikelidir.

Bunlar için cinsler arasında muhtelit terbiye tabii bir haldir. 1924de Mustafa Kemal ordusu Yunan müstevlilerini denize döktükten sonra, bu esaslı inkılâbın yerleşmesi için bir kalem darbesi kâfi gelmişti. Bu zamandan itibaren her adımda bir, Yeni mektepler inşa olunuyor. Bu hareket şu zaruri hazırlıkları icabeder:

1— Yeni usullere göre yetiştirilmiş muallim mektebi muallimleri.

2— İzmirde gördüğüm gibi büyük muallim mektepleri [1]

(Bu mektepler muallimlerinin hulus ve vukıfları, talebelerinin gözlerinde parlayan zekâ itibarile mükemmel idi.)

3— Bu gün hali faaliyette olan muallim ve muallimelere tatil kursları. «Türkiyada bu sahada büyük işler yapılmıştır.»

4— Yeni mektepler için yeni binalar, yeni mektep vesaiti.

5— Mutahassis ve teknisyenlerin yetiştirilmesi. Fertleri teşhis edecek ve infiradî

[1] Aceba muaallim mekteplerine muhtelit terbiye ne zaman müyesser olacak?

terbiyeyi inkişaf ettirecek mehekler ihzârı . Geri ve gayrı tabii çocuklar için hususi mektepler tesisi. (Bunlardan biri sağır,dilsiz ve körler için Doktor Kemal Necati beyin idaresinde Dökroli usulile tedrisat yapmak üzere Karşı-yakada tesis edilmiştir.)

Yeni Türkiye zımmamdar - ları bütün bu zaruretlere anlamış ve birer birer tatbik etmekte bulunmuşlardır .

İlk mekteplerde Dökroli usulile tedrisat yapılmaktadır. Bu programın orada tamamilen tatbik edildiğine şahit olduk. Gördüğüm ilk mekteplerde talebe müşahade defterleri , küçük terbiye müzeleri vardı. 13 teşrini sani tarihli (Jurnal dö jenev) de de yazdığım veçhile, daha dün islâmi akidelere kadınlarını hareme kapayan bu mucize memleketinin mekteplerinde muhtelit terbiyenin tatbik edildiğini gördüm . Çocukların kumlar üstünde taştan,çamurdan dağlar yaptıklarını , dağların üstünü küçük dallı ormanlarla örttüklerini , renkli tozlarla göller çayırliklar yaptıklarını köprü kurduklarını , tüneller, şosalar açtıklarını gördüm . Çocukların mevsimle alâkadar tohumları bizzat ekerek bahçe işleriyle de meşğul olduklarını gördüm.

Bir derste bulundumki , mevzuu; tavuk, ördek, leylek idi. Kırk kadar küçük çocuk resimlerini yaparken, sanki bu eyi hayvanlar - yalnız leylek hariç -yapılan işi biliyorlar -mış gibi rollerini mükemmel en ifa ediyorlardı . (yalnız yerinden uzaklaşan leylek doğru vaziyete getirilmek istendiği

vakit etrafındakileri uçup kaçmakla tehdit etmişti!)

Derslerde muallim ve muallimelerde ne candan gayretler vardı?

Izmir erkek muallim mektebinin mısıf daire şeklindeki kademeli sinema ve konferans salonu şimdiye kadar Avrupa-da söz söylediğim salonların en büyüğü idi . Konferanslarında burası yalnız muallimlerle değil,halk ilede tamamen dolu idi . Matbuat musahabelerimi neşrediyordu. Fakat umumun hahişli nazarlarını dolduran alâka, ve okadar isticat içinde konferanslarımı tutmak için çalışan eller daha şayanı dikkat idi.

Türk kavımı asırlarca süren atâlet ve buhran devirlerinden sonra bipayan bir irade ile uyanan eyi ve faziletli bir çocuktur. on altı asır evvel İsviçreyi dolduran iptidai insanlardan bugünkü İsviçreli çıkıy gibi, onların asiyaî olan menşelerinden de yakıcı çölle rin çocuğu değil , mutedil iklimlerin insanı vücuda gelmiştir . Onda kadim göçebe oymakları arasında caygır olan hulus ve temizlik vardır.

O ne hali hazırda Rusyaya hâkim olanlar gibi sert ve materyaliste bir amele, ne de şimdiki Avrupa İslavları gibi şedit ve asabidir. Türk az gösterişli fakat çok çalışkandı. İki adam birbirile gavga etse de tarafeyn suğuk kanlılığını, çehrelerinin sükûnetini muhafaza ederler. Buna rağmen Türkler ne istediklerini , nereye gideceklerini biliyorlar . Garptan mülhem oluyurlar , fakat onu mümkün olduğu kadar az kopya ediyorlar . Her zaman her

yerde doğru olan ilmi hakikatları alıyorlar, fakat iş vasıtalarını millet ve memleketlerinin ihtiyaçlarına tatbik ediyorlar. Milli , mahalli güfteler , danslar, halk bilgisi taharrilere ehemmiyet veriyorlar . (Fevkal'ade ince ve sade olan bu Türk danslarından birini İzmirde görmüştüm. Harikul'ade zarafetlerle dansın ahenkdar sembolleri arkasında erkeğin kızı takip ve onu müdafaa etmesi temsil olnuyordu.)

Türkiyada nefis Kütahya çinileri gibi Türk san'atına tercihan kıymet veriliyor.Kör körüne kopyacılık yapmamak , asalet ve sadelikle olduğu gibi görünmek..... Bu güne kadar yalnız İsviçreli hâs meziyetler idi . Bugün bunlar yeni Türkiyenin faziletleridir.

Cenupta (Aydın)a, şimalde (Balıkesir)e seyahat ederken , Manisanın Selçukiler devrinden kalan büyük medreselerini, zengin ve fakir talebeye mahsus müteaddit kervansaraylarını, şayanı hayret kütüphanelerini, üful etmiş kadim medeniyetlerin eserlerini görerek kani oldumki; bu memleket enfes bir mazinin ucunda, güzel bir istikbâlin başındadır."

Türk vatanında her şey vaitlidir . İrkin itidâl , kuvvet ve metanetinden; munsıf, sakın fakat aynı zamanda vazih ve metin tefekküründen gelen bu vaitler eger tamamilen tutulursa Yeni Türk cumhariyetinden çok şeyler beklenmelidir.

Çocuk ruhiyat ve terbiyesi sahasındaki tecrübelerime istinaden bunu temin ederim : Eski medeniyetler için Türk mekteplerinin birer model olmaları muhakkaktır. Belki bir

Muharriri: Amerika Iowa Darülfünunu
Felsefe profesörü:
Patrick

FELSEF EV EFEN

Felsefe ile fen arasında pek sıkı münasebet vardır : ikisi de hakikatin ne olduğunu bilmek ihtiyacından doğmuştur . İkisinin de gayesi budur . Artık bugün maddi ilimlerden ayrı , (Metafizik) bir felsefenin kıymeti yoktur.

Bu gün Felsefe mütaleası için Riyaziyat, Fizik, Kimya, Biyoloji , Piskoloji bilmek zaruridir.bir adamın ise bütün bu ilimleri, tecrübelerine kadar bilmesi -çünkü hazır yapılmış ilim de faidesizdir - pek güçtür. Bu sebeple zamamızda filosoflar daha ziyade «Mefhumu külli» lerin tahlili bir surette tenkidi ve mana ve kıymetler ile uğraşmağı tercih ve bununla iktifa etmektedirler . Bununla beraber ideal filosof, bütün Fenlere tamamen sahip olmalıdır. Fen nedir? — Fen tavsif, Felsefe izah eder derler .

Artor Tomson, Fen: hadiseleri , mümkün olduğu kadar sade ve aynı zamanda mükemmel bir tarzda tavsif

gün bu medeniyetler Türk mekteplerini kendilerine rehber itihaz edeceklerdir.

Bu mekteplerin ekseri muallimleri yeni metodları kavramışlardır .

Kendi vatanımızdan büyük bir minnet ve ümit ile bu memleketin Yeni Mektepcilik sahasındaki eserlerini takip ediyorum.

Bu gün, dünyada bu memlekette olduğu kadar canlı ve maşeri cehitlere az tesadüf olunur.

(Er Nouvelle) Mecmuasından:

Ahmet Hikmet

etmektir, der .

Fenci :

1— hadiseleri toplar

2— Tahlil ve tasnif eder

3— Ne sebeple vukua geldiğini arar (sebeb)

4— Umumi prensibin içine sokar (Kanun)

Hadiseleri tasvir ve kanuna raptetmekle insan iktifa edemiyor, hadiselerin illeti ulası, illeti muharrikesi , gayesi manası, ve kıymetini de öğrenmek istiyor . Felsefenin işi, kâinatı işte böyle izaha uğraşmaktır.Felsefenin Mevzuu muhtelif fenlerin netayicine nev'i beşerin ahlâki ve dini tecarübî neticelerini de ilâve ederek bu heyeti mecma muhassalasını aramaktır.

Bu aramaktan ne ümit ediyor

— Kainatın mahiyeti ve onun içinde insanın vaziyeti hakkında umumi neticeler elde etmeği umuyor . Felsefe kâinatı bir (kül) olmak üzere ve bilhassa kâinatın mana, gaye ve kıymetini düşünür . Birde (Fen)nin ve (Aklı selim) in yapmış olduğu iddia ve (Concep = mefhumu külli) leri tenkidi bir tetkikten geçirir, birinciye (Speculatif = muakalevi) felsefe , ikinciye (Critiqu = tenkidi) felsefe denilir. Tenkidi felsefe , hususi fenlerden her birinin iddia ve (Concep=mefhumu külli) lerin daha geniş bir ufuktan arar . Bunlar bilhassa şunlardır: Kanun, Sebeb, Mekân, zaman, ruh , enerji , nizam , fert, keyfiyet, kemiyet. Ma-nevi mefhumu külliler, (Truth - hakikat) , gaye marifet Allah, şer , seadet .

İşte tenkidi felsefe bu (Mefhumu külli) ve (Dava)

İngiliceden Mütareccimi: Erkek lisesi
Felsefe muallimi:
M.Rahmi

ları tetkik eder.

Felsefenin aradığı mes'e - elelere vukuf mümkünmü?

— Kâinatın ve hayatın gayesi ve mahiyeti ne?) gibi büyük mes'eleler ilk nazarda insanı korkutabilir . Fenci de (Realite) nin küçük bir köşesi ile meşğul olduğundan filosofun sahasının azametine itiraz edebilir . Bundan başka iki felsefi meslek te vardır ki bunlar felsefe mes'elelerinin mütaleasından sarfı nazar edilmesini tavsiye ederler .

Pozitivizm = İspatiye :

Felsefeye bu istilâh, O - güst Kont (1798—1857) tarafından getirilmiştir. Konta göre illeti ulâ meat, en son ne olacak?..... gibi mes'eler boş şeylerdir. İnsan yalnız halı hazır tecrübeleri dahilinde olan hadise(fonomen) lerle meşğul olmalı.

Bu fenomenlerin arkasında bir şey varmı? «Asıl olan şey»i aramak faidesizdir . Felsefe : Hadiseler ile bunları zuhure getiren layetegayyer sebeplerini bulmağa harsı mesai etmelidir. Kontun gayesi bir Sosyoloji ilmi kurmak ve ona göre fenni metot, seadeti beşeri artırmak için bir cemiyeti mütalea ve tetkika tatbik edile bilir. İspatiye şöyle der: Fikiri beşer fenden öteye geçemez. Bu görüş ictimai müesseselerimizin ve içtimaiyat ilminin tekâmülü için şüphesiz pek iyidir, buna bir diyecek yok, lakin diğer daha geniş felsefe mes'eleleriyle uğraşmanın boşuna olduğu reyî de doğru değildir. Şekkiye — Bu Sofistlerle

başlar . Bunlardan Gorgias: « Hiç bir şey mevcut değil - dir. Eğer mevcut ise biz bilemeyiz, eğer bilebilirsek bunu diğerlerine iblağ edemeyiz . der .

Bilâhare (Yunan -Roma) devresinde , şekcilik bir mesleki âdildi , müessis (Piron) dir. Şekçiler: Eflâton, Demokrat, Aristo ve diğer riyaziye, mantık mabadütabiiyat ahlâkî büyük zevattan sonra gelmiş olmalarına rağmen (Marifet mes'alesinde filosoflar arasında ihtilâf saçırlar. ve kendileri marifet gayri mümkündür dediler . Allah Ruh , kâinat hakkında hükümlerinin talik edilmesini öne sürdüler . Onlardan evelki filosoflar ise bunlar hakkında hükümlerini vererek itminan hasıl etmişlerdir. Aristodan sonra Yunan filosofları (Stoisiyen, Epiküriyen) ler Ruhu korkudan kurtarıp sekinet bahşeden felsefe kurmuşlardır .

Şekçiliğin zamanımızdaki şekli eski yunandaki gibi değildir . Son devrin şekilcisi Davit Hiyom(1711-1776) dir.

Fakat bu zatın şekilciliği yunanlıların gibi olmayıp , malûmatımızın nispi olduğuna dair bir tenkidi tefahhustur. Yaşadığımız devir tereddüt ve talik asrı değil , mes'eleyi halledeceğim ümidiyle mütemadi bir ceht sarf edebilme asrıdır .

Filosoflar başka olabilir! insanlar hükmünde hata edebilir , havasımız bizi aldatabilir. Fakat biz hançî filosofların haklı olduğunu, yanlış hükümlerin nasıl düzeltilebileceğini ve havasın aldanmamasının nasıl teşvik edilebileceğini bulacağız . Asrımızın şiarı şu iki kalemde:

— Cesaret ve sergüzeştçilik.

Kutuplarda kâşifleri , bir çok güçlükler ve ölüm bekliyordu. Fakat bütün müşküller yenildi ve kutuplara gidil-

di , Vakıâ kutpun son noktasına varılmadı Fakat en nihayet orası da fetholunacak.

Muası zihniyette filvaki fazla şek izleri var. Fakat asrımızın şekçiliği iki fikir arasında muallakta kalmak tarzında olmayıp, daha ziyade, daha derin tahkikat yapmak kasdıyledir .

Asrımızda (Şekçilik) ten ziyade «ağnostizm» isidiririz. Yunanca (Lâyuref) demek olan bu tabiri felsefeyi (Hoksley) getirmiştir . (Herbert Spenser) in mesleği için de söylenir. Spensere göre mutlak bilgi gayri mümkündür . Bütün bilgilerimiz nisbidir . Madde, Kuvvet, Şuur gibi şeyler söylüyorsak bunların ne olduğunu biliyordeğiliz. Bv kelimeler sadece sembol - lerdir . Spenserin ağnostizmi tspatiyenin bir şeklidir. Fakat ispatiyenin ifrat şekli değildir. İspatiye, hiç bilemeyiz diyor. Spenser izafi surette biliriz diyor. Hoksley derki: Allahın varlığını inkâr etmemekle beraber onun mahiyeti hakkında hiç bir şey bilemeyiz . Ağnostizmin meşhur manası budur .

Felsefede ise Spenserin ağnotizmi manasında anlaşılır Bizim malûmatımız nisbi ve mahduttur. Ve meat hakkımızda : Hiç bir şey bilemeyiz . Biz felsefe mes'eleleriyle ne kadar alâkadar değiliz bile desek gene bunlara dair bir düşüncemiz vardır. Birer düşünce yapmaktayızdır . En eysi bunlara dair tenkidi ve tarihi bir tetkikte bulunduktan sonra Akılâne bir nazariyeye bağlanmak daha muvafıktır . Eflâton , Aristo , Sen Ogüsten, Spinoza, Kant, Darven, Roya ve Ceymis gibi büyük mütefekkirlerin kâinat hakkındaki noktai nazarlarını mütalea etmek faydalıdır. Felsefe tarihin zamanımıza doğru mütalea edegelirsek bir çok mes'eleleri hal husu-

sunda nekadar mühim terakkiler elde edildiğini görürüz. Son asırda filhakika fen çok ilerledi. Oklit hendesesi, Newton fiziği, Darvenin tekâmüliyesi, maddenin teşekkülü nazariyesi altüst oldu. Fakat son yirmi beş senedenberi felsefede mühim terakkiler vardır. Fenni çok ilerde, felsefeyi pek geride görmeliğimiz zannederimki fennin göz kamaştıran Radyo, Tayyare gibi tatbikatını görüyoruz da ondandır . Dünyanın içinde yuvarlandığı içtimai buhranın bir çok sebepleri var. bu buhran, meselâ ne madde ilimlerinin kıymetinden ne de bunların sureti tatbikinden mütevellit olmayıp , bizzat fennin aldığı yanlış tatbik istikametindedir. Fennin belki en muvaffakiyetle tatbik edildiği yer (Harp işleri) dir. Fakat şimdi bu dünya medeniyetini yıkmaya dönmüştür. Bunun sonu nereye varacak? Ahlâki, bedii, zihni terbiye makinalar kadar ileri gittimi? Nasıl götürülecek? İşte günün mühim mes'eleleri ... Şimdiye kadar fennin tatbikatına çok ehemmiyet verildi. Fakat felsefenin tatbikatına pek az.. yahut fen yanlış tatbikat istikametini aldı. Fen: bu günün medeniyetine ön ayak olan yerlerde tercihen muharebeye, para kazanmağa, istismara tatbik edileceğine terbiyeye , ırkı, ahlâki ve iktisadi kıymetlerin yükselmesine tatbik edilmeliydi.

Muası medeniyet, madde üzerinde mühim keşiflerde bulundu . Maddece zengin, Fakat kâfi derecede hakim değiliz. İçtimai şartların değişmesi yeni hakimlikler istiyor : Kanunlarda, iktisatta, siyasette , devlet idaresinde yeni hakimlikler. Fakat içinde yaşamış vaziyetin istediği bu icabata, dünyada şimdi, (ne yapacağımı bilmemek) ile

(ADOLF FERRİYER) DEN

Leyli mekteplerde kendi kendine idare usulünü tatbik etmek, neharilerden daha kolaydır . İptidai mekteplerin ekserisi neharî mekteplerdir . İşte belki bu sebeptendir ki bu usulün tatbiki resmî mekteplerden daha az kanaatbahş ve muvaffakiyetsizdir. Talebenin ferdi zihniyetiyle talebe cemiyetinin zihniyeti arasında iki büyük mani girer:

Aile ve sokak .

Bir çocuk gayri mütecanis tesirleri daha fazla, sabit hayatın itiyatlarını daha az kolaylıkla alır ve fikri, esash prensipler etrafında daha az tebellür eder. Çünkü bu tebellür için sükûnet, basit bir hayat, derinliklere girmek, Vilyam cems in bir sözünü kullanmış olmak için bir sürü tecrübeler lâzımdır. Hulâsa yapılmış tecrübeleri temessül , hazım, ve onları istikbalde istimal etmek şarttır .

Sükûnet ve intizamın bu şartları, mekteplerde çocuk neharî olarak bulunduğu zaman

nadiren mevcuttur. Bu gibi mekteplere devam eden çocuklar evlerinde çok az uygun tesirler alırlar. Muhit nispeten mütecanis olduğu zaman bile -amele ve köylü muhiti gibi -ebeveynin seciyelerindeki tehalüf , çocukların seciyelerine karışarak mektepte talebe ve muallimlerle olan münasebetlerinde kendisini hissettirir. Fakat bu cihetten zuhur eden müşkülât muallimin cesaretini kırma - malıdır. Kör bir toprak çiftçinin cesaretini kırıyor mu ? Çocukların fikri inkişafı , nebatların büyümesi gibi sabit bazı kanunlara tebaan vaki olur.

Müşterek hayatta ahlâk , eyilik ve fenalık tatbikatla öğrenilir. İşte en esash prensip budur. Hayatın bu tatbikat bilgilerine çocuk alıştırılmalı, az müsait şerait dahilinde bile çocuğun inkişafına na'fi bir tarzda verilmelidir. İşte mürebbinin ilk vazifesi budur . Eğer muallim cesur ise , bu müşküller ona inkisar değil ,

karşılanıyor .

— Bu hastalık neden? ve elde niçin ilaç yok?

— Bu günün ahlâkı, siyaseti, iktisadi, hukuku, idaresi insanın diğer bütün işleri ile mepsuten mütenasip olarak ilerlemiş değildir, ve dünyada bundan karma karış olmuştur .

Hali hazırda nev'i beşerin istiklali karanlıktır . Demir -yolcuların Stop , bak , dinle şiarı şimdi okumağa nakledilerek : Stop. bak, dinle ve düşün denilse sezadır. Hem yalnız bir çok yolcuyu kurtarmak için değil bütün insaniyeti

kurtarmak için ..

Felsefe yolcuları , Fennin meydana getirdiği zengin semereleriyle felsefenin az semersini mukayeseyle neticeden korkmamalıdır . Hakiki felsefe dahi yavaş yavaş ilerlemektedir. Biz burada felsefeyi (mutlak) üzerine baş ve metafizik münakaşaları kastetmiyoruz. Maalesef hâlâ böylesi de çoktur . Felsefeyle hakimliğin ne olduğunu, kıymetlerin takdiri ve mefhumu küllilerin itinalı ve mantıki tahlilini kastediyoruz ki şimdi en ziyade muhtaç olduğumuz şey budur .

sevk ve kudret vermelidir. Kendi kendini idarede nazariyatı takip eden ameli esasları izah edelim:

Daima ameli bir tarzda hareket edilmelidir . İleriye doğru bir hatve atmazdan evel, fikrin zirvelerine yükseldikçe, müteakip ayagın eyi temin edilmiş olması lâzımdır. Ameli bir tarzda hareket etmediklerinden dolayıdır ki cür'etkâr mürebbiler, sınıflarını anarşiye sevkederler ve muvaffakiyetsizliklerinin sebeplerini kendi kendini idare usulünde bulurlar . O halde bu izahattan sonra neharî mekteplerde, kendi kendini idarenin daima gayri müsait neticeler verdiğini iddia etmek doğru değildir . Harptan evel Amerika ve Avrupada tatbik edildiği kolej -lerde kendi kendini idare usulü çok methedilirdi. Harptan sonra ise bazı memleketler bunu resmen kabul ettiler ve bu suretle kendi kendini idare usulünün arzuya şayan ve tatbiki kabil olduğu tebeyyün etmiştir. Kendi kendini idarenin en eski bir misalini Amerikada leyli bir mektepte görürüz . gene Amerikadadır ki biz bu usulün tatbik edildiğine şahit oluruz. Bunun muhterri veya hiç olmazsa ilk teşkilatçısı M. Vilson Gildir. Bu zat bu mes'ele etrafında açık , muhtasar ve ciddi bir çok eser neşretmiş ve sistemini Amerikada yüzlerce mektebe sokmuştur. Avrupada harptan az evel yalnız iki memleket kendi kendini idare usulünü tatbika başla -

miştir . Bu iki memlekette biri Prusya diğeri de Avusturyadır . Avusturyada bu usul Pola lisesi müdürü tarafından tatbik edilmiştir . Müdür bu usulün tatbikinde müthiş ıtır-razlara maruz kalmış ve fakat sonradan elde ettiği eyi neticeler karşısında muhasımlarını ikna etmiş ve onlarla birlikte çalış- mağa başlamıştır . Bu usulün tatbiki o kadar iyi neticeler vermiştir ki Avusturya ma- arif nazırı her mektebi icbar etmeden bu usulün liselerde tatbikini tavsiye eylemiştir . Avusturya liselerinin büyük bir ekseriyeti bu usulü kabul ve muvaffakiyetle tatbik et- miştir .

Harptan evel almanyada da kendi kendini idare usulü tec- rübe edilmiştir . Doktor Maksın idaresindeki mekteple Doktor (Kersehenstener) in bizzat idare ettiği Münihdeki san'atlar me- ktebini zikredebiliriz . İngilte- rede bu usulün tatbikine az tesadüf olunmaktadır .

Çünkü orada çocuk umumî hayata karışmış olarak büyü- yor . Bu usul ziyade teceddüde muhtaç memleketlerde daha seri hamlelerle ilerliyor . M. Simpson mektebinde kendi kendini idare usulünü nasıl tatbik ettiğini bize şöyle an- latır: 13 ve 18 yaşlarında 23 kişilik sınıflarda tatbik etmiş- tir . Her sınıf tek bir cemaat teşkil edecek , çocuklara hazır- lanmış teşkilat değil , onların

ihtiyaçlarından doğmuş teşki- lat tatbik edilecektir . Sınıfta kütüphaneye , günlük işlere nazaret edecek talebe ayırmış ve çocuklara usanç vermiyecek şekilde bu teşkilatı tevsi ettir- miştir . Profesör Graddoock kendi kendini idare usulünü tatbik etmiş , dershanelere demo- krasi sokmuş , işbölümü yapı- rak mektebinin idaresini tama- men çocuklar elinde bırakmış

ve şayanı dikkat neticeler al- mıştır .

Hulâsa, (Self-governement) çocukların ihtiyaçları umu- mi vaziyet ve istidatları na- zarı itibare alınarak muktedir bir mürebbi tarafından iyi tatbik edilirse çok iyi netice- ler alınır .

Ali Rıza

FERAGAT

*Yanaşma pek yanıma, belki sen de yanarsın
Uğrunda can veririm hiç esef etme sakın
Belki gözlerin dolar sararır belki yüzün*

*Parçalanır gururun, gelme, benden uzak dur
Bağrındaki cehennem belki seni korkutur
Sokulma pek yanıma sarmasın seni hüznün*

*Sönmiyen bir ateşim yanıyorum şimdi ben
Saçlarım demet demet rüzgârda savrulurken
Gözlerime bakma ki belki bağrın kan olur*

*Başka bir bahara koş başka bir ateşle yan
Zannetme kurtulursun ettiğin bulmadan
Beni yaktığın gibi seni de yakan olur*

Çeşme 2-39-29

Haşim nezihi

Dr.«Küstav löbon»dan:

KISA HAKİKATLAR

Bir milletin sukutu; memnun olmıyanların adedi ekseriyeti bulduğu gün başlar .

Milletlerin saadetine yol açan millî hulyalar; bazan da felâketi mucip olur .

Sosyalizm, Komonizim gi- bi iktisadî ve ruhî hayaller üzerine kurulmuş siyasî par- tiler, bir memleketi altüst e- der, fakat devam edemez .

Sosyalizm gibi bir mem- lekette hayatın tamamıyla hü- kûmetleştirilmesi; beşeriyetin bütün tarihinde görülen esa- retlerin en ağırını teşkil eder .

Bu günkü siyasette meb'- uslar; iki korku arasında ya- şarlarlar: gruplarının korkusu, müntehiplerinin korkusu .

Hergün tecrübe gösteriyor- ki bir memurlar ordusunun diktatörlüğü ; bir ferdin diktatörlüğünden daha sert ve yıkılması daha müşkildir, fil- hakika bir şahsın diktatörlü- güne bir ihtilâl nihayet vere- bilir .

Medeniyetin ilk günlerin- den beri dünya; hakikatlardan

ziyade kelimerle idare edile - gelmiştir .

İnsanlar arasındaki ayrılık maddî menfaatlarıyla içtimaî mevkilerindeki farktan ziyade his ve fikirlerinin başka başka olmasından doğar .

Avam, anlamak ihtiyacını duymaz, istemez ve hatta bil- mez . O ancak hissiyatının beslenmesini bekler; hali tabiîsi ise ya neş'e veya korkudur .

Bu günkü cemiyette mâşe- ri tesirler okadar kuvvetlidir- ki şahsî bir fikir sahibi ol-

mak hemen mümkün değil gi- bidir .

Bir çok ilahlara ayrı ayrı mabetler yapan eski milletler ; **Yalan** için de bir mabet yap- mağı unutmışlardır ; halbuki yalansız siyaset ve tababet nasıl olur , yalana istinat et- miyen bir aşk ne kadar yaşar .

İnat, sebatın süflî bir şek- lidir .

Beşer tekâmülünün her safhasında hakikatlara kendi mikyası derecesinde sahip ol- muş ve bu mikyası geçmemiştir .

Kemal Turan

SOKAĞIM

Karşımda çerçevesiz kirli yamalı bir ev

Önünde avlu diye duvarı yıkık arsa ;

Bir köşe kandiliyle her gece alev alev

Yanıyor bu sokakta ne kadar ırın varsa..

Ah bu sokak bu sokak kirli çamurlu sokak

Onda kim bilir ömrüm kaç yıl sürüklenecek ;

Ben her akşam dönerken eve için taşarak

Varlığım tükenecek, gençliğim tükenecek ..

Celâl Enver

İskolâstizm devrinde Terbiye

— 2 —

Bütün bunlara halkta e-hemmiyetsizliği, esareti, milli dillerin ademî mevcudiyetini, kitapların yokluğunu, matbaanın mefkudiyetini ilâve etmek icap eder .

Yukardan beri devam edelmekte olan izahattan İskolâstisizmin ne olması lâzım geldiği kendiliğinden meydana çıkar .

İskolâstizm hareketi fikriyeyi metin ve zalim bir çember içinde sıkıştırmaktadır. » Dün-yaya taallük eden bütün iş-ler din düsturlarına uydurulmak istenilen bir devredir . İlimde mantık, kıyas hâkimdir . Tabiatı tetkik, müşahede tecrübe lüzumsuz görülür, yoktur . Münakaşa münazaradan ibarettir . Herhangi bir şeyi ispat için delâil, tecrübe yapmak icap etmez . Çünkü, söylenilen herşey dine uydurulur . Binaanaleyh bunn hakikat olmadığına şüphe edilmezdi , Fikrî tenkit, tolöransa hiç tahammül edilmez , her şey söylenildiği gibi kabul edili-verir . Bu zamanın felsefi düşünüşüne misal olmak üzere (Sophisme)i zikredebiliriz . Bu mesleğe göre müstekil ilim yoktur, her şey nisbîdir . Her şeyden istifade edilmek istenilir . Fakat buna mukabil en büyük imansızlıkları tetkik ve müşahede yokluğunda tecelli ettiği için tabiatın kanunlarını araştırmağı, ondan isti-

fade etmeği akıllarına bile getirmek istemezler . Esasen hayal telâkki olunan bu âlemden istifade olunmaz . İskolastik devrenin felsefesi ilâhiyatın kölesidir .

Felsefi fikir yalnız din hususunda teati olunur , bu devrenin en bariz vasıfların-bir kaçı da bisut lâfzenlik , palavra , malûmatfuruşluk -tur . (1)

İskolastizmin dersleri ; gramer, mantık , ilmi beyan diğer tarafta musiki, hisap , hendese ve hey'etten ibarettir . Bunlardan başka Jimnastik , iskrime de fazla ehemmiyet verilir . Bu derslerden musiki ruhu terbiye etmesi , insanı fazilete yaklaştırması hasebiyle latince dinî bir lisan olduğundan fazla ehemmiyeti ha-izdirler . Tadrisata gelince ; tamamıyla mücerret ve şekli-dir . Umumi, hususî tedrisata ehemmiyet verilmez , tedrisat tecrübe , tetkik , müşahedeye istinat etmez . Her hangi bir fikir muallim ağzından çık-tığı gibi muhakeme ve tenkit edilmeksizin kabul ediliverir .

Usul ; şimdi olduğu gibi teşebbüsü şahsiyi , terekkiyi , keşfi teshil ve teşci şöyle dur-sun bilâkis körletir . Bu zama-nın mektebine giren her genç bütün mantıktan, muhakeme-

(1) Burjuva jantiyom ve zor nikâh (molyer)

[2] Nafi Atuf

den uzaklaşır . Sırf usulün icaplarına uyar ve bu mec-buridir . Fikir , beden , ahlâk terbiyelerinde tedris, kabiliyet aranmaz , ders programları psikolojiye uygun değildir . Daha doğrusu yoktur . [2]

Okumak isteyen, tahsil gö-ren her fert ihtiyarî uzlet etmek hissini duyar . Muallimler talebeleriyle beraber Keşif hayatı yaşamak mecburiye-tindedirler .

Tahsil ve ilim bunu icap ettirir . Mekteplerde kanunî müeyyide ; ahlâk, izzeti nefis, haysiyeti şahsiyeyi tahkirle kabil zannolunur ve bu usul icrayı hüküm eder . İnsanı insanlıktan uzaklaştırır . Me-selâ; dayak, eziyet, tahkir ta-lebeyi yola getirmek için en münasip usullerdir . Bu sert inzibatlara açlığı, hâpsı , so-pa ve kamçıyı da ilâve etmek lâzımdır . Ağrı, yanak, buru-na vurma moda hükmündedir . Çıplak, döğme , su dükmeye , teşhir bunlara inzımam eder .

* * *

Krunu vusta ve bunu takip eden İskolastizmi bütün dün-yaya teşmil etmek doğru olamaz . Garp nursuzluktan zifiri bir karanlık içinde kıvrılırken Şarkta ; Arabistan çöllerinde nurlu bir meşale parlıyordu: bu İslâm medeni-yetinin ışığı idi .

Avrupada serbestî tefek-kür tamamıyla menedilmiştir . Her düstur hazmedilmiyerek ezbezlenmeğe çalışıldığı bu za-

manda İslâmlar pek âlâ ser-bestî tefekkür ve hürriyeti kelâm sahibi idiler . Avrupada tamamıyla vicdana teallük eden din mes'eleleri inhisar altın alındığı, ezildiği, İsa ve katolik dinine sülûkten başka bir şey düşünülmediği bir za-manda İslâmiyette sırf vicdan ve ilim mes'elelerinde bir ta-kım meslek ayrılıkları görü-lür . (Mutezile) mesleği bu hususta pek ülâ serbet düşün-ülebiliyordu . Bu meslek; tasav-vufu diniyeyi akli hükümlere tatbik etmeğe çalışan bir mez-hepti .) Hristiyanlığın zuhu-rundan on asır sonra Kato-lik mezhebi zuhur ettiği za-man her iki din arasında asırlarca süren bir mücadele devam etmiştir . Fakat daha İslâmiyetin birinci asrında (mutezile) mesleği vicdana hitap iden mesailde islâmla-rın serbest düşündüğünü gös-terir . İlk zamanlarda Mensur bu mesleğin tesisi için rey ve kıhasa müracaat etmek iste-miş, fakat bilâhare Aristonun felsefesi esas ittihaz idilerek serbest bırakılmıştı . Memun mükemmel bir tahsil zama-nında bu mesleği himaye et-mekle beraber Yunancadan yüzlerce kitaplar tercüme et-tirmiş ve bizzat hepsini de birer birer okumıştır . İtizale dahil olan ulemayı toplamış o zamana kadar söylenemiyen Kur'anın mahlûk yani gayri münzel olduğunu iddia etmişti . Memun ilim ve irfanı okadar himaye etmiştir ki her yazılan kitaba ağırlığınca altın ver-

miştir . [1] Bu suretle bir çok âlimleri, meslek müntesipleri-ni Bağdada celbetmiştir . Fel-sefeden Arapçaya bütün Aris-to ve sair yunan hükemasının eserleri tercüme edilmiştir . Bu tercümelerden sonra İslâm felsefesi daha ziyade terakki etmiş, fikir ufukları daha ge-nişleşmiştir . Avrupada Eflâtun ve bilhassa Aristonun her eseri bütün hatalardan beri tatulduğu bir devirde İslâm uleması teraüme edilen eserler hakkında müthiş münakaşa ve tenkidler yapıyordu . Av-rupada gene bu zamanlarda tabiatı tetkik dinsizliği isnat olunduğu halde islâm uleması tabiatın, kâinatın mahiyet ve kanunları hakkında fikirlerini serbest yapıyorlar, müşa-hedelerini serbest söylebili-yorlardı .

Esasen İslâmiyet Taasubu atarak (İran, Hint, Yunan, Türk) ulûmunu islâmiyete göre tadil ve temsille yücelmiştir . Yunan felsefesiyle İslâm şeriatı bir-leştirilmiştir . Tabiatıyla ikisi-nin mezcinden hakikat daha iyi bulunmuştur . Bu esnalar-da bizzat Memunuu tahtı idaresinde çıkarılan (Resalei ihvanüssafa) mecmuasının münderecatını göz önüne ge-tirecek olursak İslâm mefkû-resinin ne kadar geniş düşün-düğünü kolayca anlayabiliriz . Bu mecmua (Kâinata, tabi-atın şekil ve mahiyetine, se-maya, âleme , ilmi nücûme , madeniyata, nebatata, hayva-nata , akla ve makulî aşka, felsefeye) dair bir çok muta-lâat ve makalât ve tenkidler

(1) Tarihi medeniyet, tarihi umumi «Ahmet Refik »

neşr ve tetkik ediyorlardı . Bu resalelerde Mutezile mesleği ile muarızlarının münakaşa-tına büyük bir mevki veril-miştî . Daha sonra Meçmua-nun adedi arttırıldı, teksir e-dildi; bu suretle her müslü-manın düşünüşü biraz daha genişledi . İslâm medeniyetini tetkik etmek ve onu bu bir iki sahife içine sığdırmak kabil değil . Biz esasen burada yal-nız mevzuumuzu aydınlatma-ğa yarıyan çok sethi bir tetkik yapmış oluyoruz .

Makaleye nihayet verir-ken kurunu vustanın zifiri karanlığında doğan muazzam bir İslâm medeniyeti var ki ona pek sathi de olsa azıcık temas etmeği münasip bul-uyorum .

Evelâ bu medeniyet yalnız Arap dehasının mahsuli de-ğildir . Diğer milletlerin oldu-ğu kadar hatta daha ziyade Türklerin de bu medeniyette büyük hakları vardır . Türkler bu medeniyete manen ve ma-ddeten müessir olmuşlardır . Bu medeniyet gerçi Aarais-tan çöllerinde doğdu . Fakat onu Abbasi ve Emeviler za-manında Türk ordusu muha-faza etti . Maddeten Türklerin bu medeniyete tesirleri o ka-dar büyüktür ki, yalnız Eme-vi ve Abbasi devletleri zama-nında dahili ve harici idarei askeriyenin Türk ordusu, Türk kumandanları elinde olduğ-u nu düşünmek kifayet eder . Diğer taraftan Türkler bu medeniyete manen de müessir oldular . Âlimleri ve ilimleriyle Türklerin müessiriyeti gayri kabili inkârdır . Farabi , İbni sina gibi Türk feylesofları ,

Alfabenin Tarihçesi

—3—

Bu son tekâmüle rağmen gene Mısırlılar, umumi bir surette kullanılan bazı kelimeleri fikri işaretlerle yani şekillerle resmetmekten bir türlü yakalarını kurtaramadılar. En yüksek kemal mertebesine çıkan bu yazı da gene hem fikri, hem de hecaî ve elifbai olmak gibi zihin yorucu bir kargaşalıktan kurtulamadılar. Son aldığı şekle nazaren her türlü heceyi ifade etmek kudretini kazanmış olan bu yazı; umumi ve enami bir şekil alamadı. Yalnız âlimlere, münevverlere mahsus bir yazı halinde kaldı. Bünyesindeki bilmece gibi işaretlerin mevcudiyeti inkişaf ve taammümüne büyük bir engel oldu. Zamanın en mütemeddin bir milleti olan Mısırlılar bu an'apreslik yüzünden yazılarını münhasıren elifbâî bir şekle koymadılar.

Çünkü Kahinlerin, Sekrip-lerin inhisarcı zihniyetli bu yazıya ayrıca bir kutsiyet veriyordu. Bu yazı âdeta dini ve resmi bir mahiyet almıştı. Fakat ticaret gibi sürat ve kat'iye ihtiyacı gösteren muamelelerde buyazı da okadar

—Bitmedi—

I. Yasa

Firavunların fütuhâtı, bütün düalar, münacatlar ve dini hususata ait şeyler hep bu yazı ile yazılırdı. tasavvurun fevkinde külfetler ihtiyar olunarak inşa edilen saraylar, mabetler bütün ihtisamiyle bu yazılarla tezyin edildi. Bu böyle olmakla beraber gene Mısırlılar ilmi iktisadi ihtiyaçların sevk ve tesiriyle daha basit, daha sade iki nevi yazı icat etmeğe mecbur oldular. çünkü bilhassa ilme, fenne dair kitap yazmak mecburiyetini hisseden âlimler mütefenninler; tahta, deri, nihayet papirüs üzerine daha külfetsiz bir tarzda yazı yazabilmek için şekilleri tadil etmek suretiyle yazıyı sadeleştirmeğe mecbur idiler. bu hususta buldukları çare şu idi resimlerin çırpısını yani harici hatlarını çizmek. Çünkü bu; yazıda büyük bir sadelik vücutte getiriyordu. Hiyyaratik denilen yazı bu ihtiyacın mevludidir. Milâttan üç bin sene evvel telif edildiği rivayet edilen Mısırlıların mukaddes kitabı bu yazı ile yazılmıştır. Bundan şekiller çin yazısı gibi sütun tertibinde olmak üzere biri biri altına mevzudur.

Filhakika âlimler elinde bir çok tebeddüller, inkılâplar geçiren bu yazı; Taammüm ettikçe daha sade bir şekil alıyor, ilmi fenni, her hangi bir yazı haline giriyordu, elverişli değildi. Bunun için ticaretle uğraşanlar mevcut şekilleri biraz daha sadeleştirip âdeta (Stenografi) haline yaklaştırdılar. Pek sade ve avama mahsus olan bu yazıya

(Dematik) derler.

Sırası gelmişken şunu da söyleyelim ki bu yazıların hiç biri o günkü halleriyle vâsi ve cihanşumul bir şekil olmağa müsait değildi; yazının bir mikyasta yapılması, avamlaşması hakiki bir surette sadeleşmesine bağlı idi.

Mevcut yazılar daha canlı bir tekâmül hatvesi atabilmek için daha amelî; daha müteşebbis bir kavmin eline düşmek lazımdı. Nihayet bütün dünyay taidesi dokunan bu güzel maksada zamanın tüccar bir milleti olan (Finike) liler erişebilmişlerdir. Şimdi de (Finike) Alfabetini teşkil eden harflerin nereden geldiğini, ne suretle taammüm ve intişar ettiğini tetkik ve izah edelim: Milâdın birinci asrında yaşamış (Roma) âlimlerinden (Pelim-yüs) diyordu:

« Ben daima sanırdım ki harflerin menşei (Asurye) dir. Fakat sonra anladım ki bu hususta daha başka iddialarda vardı: bazı müdekkikler harflerin (Mısır) lılar, bazıları da (Sürye) liler tarafından icat edildiğini söylüyorlar.

Hatta (Hاتمؤس) denilen zat Yunanistana onaltı harf getirmiş. Trova muharebesinin icrası esnasında (Palamides) namında biri bu harflere dört harf ilâve ettiği gibi bilâhare şâir (Simanidi)de mevcut daha dört harf ilâve etmiş ve bu suretle harflerin adedi yirmi dörde çıkmış. Aristonun sözüne bakılırsa harfler esasen on sekizmiş, bunlara Palamides tarafından değil Epikarmas

Yeni Terbiye Prensipleri

I

Tabii bir surette inkişaf için hürriyet temin edilecektir!

Bir talebenin hattı hareketi keyfi kanunlardan ziyade içinde yaşadığı cemiyetin ihtiyaçlarına mutabık olarak kendi tarafından idare edilecektir. Her talebeye, serbestçe elinin altında buluna bilecek lüzumlu şeylerle dolu bir muhit içinde, şahsî teşebbüse (initiative) ve kendini izhara (Self-expression) müsait bütün imkânlar temin edilmiş bulunacaktır.

II

Alâka her işin başı olacaktır.

1—Dünya ve faaliyetleriyle bilavasita ve bilvasita temas ve bu tarzda kazanılan terribinin işlenmesi.

2—Elde edilen malûmatın tatbiki ve muhtelif muvzular arasında müteakabil münasebetler tesisi.

3— Bir işi başarmış olmaktan gelen mevaffakiyet duygusu gibi vasıtalarla alâka tatmin olunacak ve inkişaf

ettirilecektir.

III

Muallim bir amir değil bir rehber olacaktır.

Muallimlerin yeni terbiye gayelerine ve umumî prensiplerine iman etmiş olmaları, şahsî teşebbüsün ve orijinallığın inkişafına meydan verecek bir şahsiyete malik bulunmaları son derece mühim bir eaaştır.

Yeni terbiyenin muallimleri bütün hassaların kullanılmasını teşvik edecekler, talebelerini hem müşahede hem de muhakeme yolunda yetiştireceklerdir. Çocuklarla müzakere yapmaktan ziyade zamanın en mühim kısmını kitaplarla beraber hayat faaliyetleri de dahil olmak üzere onlara muhtelif malûmat menbalarından nasıl istifade edeceklerini, bu suretle öğrenilen malûmat üzerinde nasıl muhakeme yürüteceklerini, vasıl olunan neticeleri kuvvetli ve mantıkî olarak nasıl ifade edeceklerini öğretmeye tahsis edeceklerdir.

rfler çok eski zamanlardan beri mevcuttu. Onları (Lâciyüm) e getirenler (Polasg-Pelâg) lardır.

«Pelinyüs»ün bu rivayetine bakılırsa harflerin Fenikeliler den Yunanlılara ve oradanda Pelâsglar vasıtasıyla İtalyaya geçtiği anlaşılıyor. Hakikatta da böyledir. Yunanlılar Alfabelerini Fenikelilerden almışlar. hatta aldıkları harflerin adadını bile değiştirmemişlerdir.

— bitmedi—

Sait Rağıp

Mefkârevî talim şeraiti, bilhassa ilk mekteplerde, sınıfların küçük olmasını talep eder.

IIII

Talebenin nasıl inkişaf ettiği hakkında ilmi tetkikat lazımdır.

Mektep sicilleri yalnız talebelerin derslerdeki terakkisine göre muallim tarafından verilen numaraları göstermekle kalmıyacaktır, aynı zamanda mektep ve ailenin hayatı üzerinde müessir olan, mektep ve ailenin tesiri altında bulunan bedenî, fikrî, ahlâkî ve içtimâî mümeyyizelere (characteristics) dair verilmiş hem afa-kî, hem enfûsî raporları ihtiva edecektir. Her talebeye yapılacak muameleyi ayrı ayrı tayin etmek ve dikkatî terbiye işinde sadece ders belletmekten daha mühim olan bütün şahsiyeti inkişaf ettirmek üzerinde tekşif etmek hususunda bu siciller esas tutulacaktır.

V

Çocuğun bedeni inkişafı üzerinde müessir olan amillere verilen ehemmiyet artırılacaktır.

Yeni terbiyenin belli başlı esaslarından biri talebelerin sıhhatlarıdır. Çocukların harekette bulunabilecekleri geniş yerler, daha mükemmel zıya, daha iyi hava, temiz, havalandırılmaya müsait, açık yerlere yakın mektep binaları bu terbiyenin şartlarındandır. Çocuklar iyi hazırlanmış oyun sahalarından bol bol istifade edeceklerdir. Muallimler her talebenin bedeni vaziyetini ayrı ayrı müşahade edecekler ve ailelerle teşriki mesaide

bulunarak çocuğun tam bir sıhhatli malik olmasını çocuğun vasil olması lâzım gelen ilk merhale olarak tanıyacaklardır.

VI

Çocuk hayatının ihtiyaçlarına cevap vermek için mekteple aile arasında teşriki mesai olacaktır.

Bilhassa ilk tahsil esnasında mektep aile ile el ele vererek çocuğun tabii alâka ve faaliyetlerinin talep ettiği her şeyi temin edecektir. Bu şerait ancak ailelerle muallimler arasında vücudta gelecek âkılâne bir teşriki mesai neticesinde temin olunabilir.

VII

Yeni mektep terbiye hareketlerinde bir rehber rolü oynayacaktır.

Yeni mektep öyle bir laburatuvar olacaktır ki orada kıymeti olan yeni fikirler tatbikata geçmek imkânını bulacaklardır, orada yalnız an'aneler hâkim olmayacaktır, orada bize maziden geçen iyi cihazlar, bugünün keşifleriyle kaynatılacaktır; bu suretle elde edilen neticeler hiç bir kayda tabi olmadan terbiye malûmatımızın yekûnuna ilâve olunacaktır.

(Vaşington «Yeni terbiye cemiyeti» tarafından üç ayda bir neşrolunan «Yeni terbiye» atlı mecmuanın Mart 1929 tarihli nüshasından tercüme olunmuştur.)

§§§

TERBİYE HAKKINDA DÜŞÜNCELER

Bugün terbiye dünyanın en büyük davası, en mukaddes gayesi olmuştur. Bun idrâk eden milletler beka bulacak-

lardır, etmeyenler zamanla ortadan kalkacaklardır...

Şimdi tefekkürün olduğu gibi iradenin ve kalbin de yeni baştan terbiyesi (re-education) lâzımdır, artık hoddinlik ve hırs yerlerini kendimizi başkalarına verme mefkûrelerine terketmelidir. Bizi ancak bu kurtarabilir.

(Stanley Hall)

Hiç bir fatih, insan kitlelerini bulundukları vaziyetten başka vaziyete geçiremez, hiç bir recûli siyasi dünya işlerini kendi neslinin fikir ve kabiliyetlerinden öteye sürükleyemez. Fakat kelimeyi en geniş manasiyle almak şartıyla muallimler fatihin de, recûli siyasinin de başaramıyacağını başarabilirler. Yeni bir görüş yaratabilirler.

İnsan cinsinde meknî olarak bulunan kudretleri meydana çıkarıp inkişaf ettirebilirler.

(Wells)

Bir inkilâp devrinde doğup yaşamaktan daha kuvvetle istenecek bir şey var mıdır?

İnkilâp devrinde eski ile yeni yan yana gelirler, boy ölçüşürler. O zeaman bütün insanların kudretleri korku ve ümit ile yoklanır, geçmiş zamanın tarihi zaferleri yeni devrin yeni belirmeğe başlayan nihayetsiz zengin imkânlarıyla doldurulur.

Eğer yakalamasını bilirse bu zaman bütün emsâli gibi bizim için fevkalâde hayırlı bir zemandır.

(Ralph Walde Emerson)

Tercüme eden :

Aydın Can

SIRRIMIZ NE?

Biz hangi mabudeye gönül vermiş kimseleriz? Hangi mabette gönlümüzün ahengini bulduk? Hangi çiçek bağçasından dilediğimiz gülü kopardık? Onlar bilseleldi... Onlar öğrenselerdi...

Biz ruhumuzun ısyanını hangi kubbe altında dindirdik?

Hangi bulut bizim başımızda dolaştı? Hangi rüzgâr saçlarımıza bu ilkbahar çiçeklerini serpti?..

§

Onların diledikleri oldumu? Onlar göz yaşı dökmediler mi, hicranla inlemediler mi?

Onların şarkıları dağdan dağa yayıldımı?

Onların nağmeleri dudaklardan dudaklara dolaştı mı?

Niçin onların gözleri nursuz, niçin onların gönülleri karanlık?..

Niçin onlar bir mihraba yüz sürmek için yandılar, niçin gönüllerini aydınlatacak bir ışık bulamadılar?..

§

Bu sonsuz âlemlerin ucunda gönüllerimiz coşmadı mı?

Her sabah güneş dudaklarımızda yeni yeni sevinç izleri görmedimi?

Başımızdaki çilengi kimler ördü, taşıdığımız çiçekler hangi ovalardan toplandı?

Bizim gür sesimiz hangi yamaçlara yayıldı?

Alnımızda yıldızların nuru.. Kulaklarımızda duyduğumuz fısıltı..Gözlerimizde parça parça bahar renkleri...

Karanlık giceye kavuşduk mı, yolumuzu şaşırdık mı?

§

Ya onlar!.. Ya onlar!..

Onlarki ağladılar.. Onlarki

BAĞ BOZUMU

yas içinde kaldılar...

Umdukları boş çıktı, gözlerine kara su endi.

Alınlarını çep çevre matem kapladı..Onların şarkıları yok, tebessümleri yok.. Onlar kırık bir ah, kırık bir hıçkırık içinde inlediler.

Onlar için her karanlık bir giceden, her yer ışıksız bir yoldan başka bir şey değil...

§

Bize verilen armağan hangi sırma saçlardan dokundu. Onu hangi altın saçlı, gün yüzlü kızlar dokudu.

Ruhumuz bu coşgunluğu hangi âlemin çağlıyanında buldu?

Biz öyle bir mabette secdeye vardık, öyle bir mihraba yüz sürdük ki gönlümüzde gün ışığı parladı.

Saçlarımız dağılmadı, onları hiç bir vakit perişan bırakmadık..Yaseminlerin kokuları onlara da sindi..

Gönlümüzde bir bakire saffeti, ruhumuzda renk renk yeni gün ışıkları.. Dudaklarımızda coşgun şarkılarımız...

Yüzümüzde bahtlı günlerin izleri... Alnımızda bahtlı günlerin nurları...

Boynumuzda sevgililerin elleriyle örülmüş çilenkler..

§

Fakat ya onlar!.. ya onlar!.. Onların perişan saçları, onların dudaklarından dökülen ah.. Boyunlarında çilenk yerine zencirler... Hiç bir mabette..

hiç bir mihraba yüz sürmeyen kara alınları...

Onların yollarını kaybetmiş şaşkın adımları...

§

Biz hangi mabudeye gönül vermiş kimseleriz?..

Hangi mabette gönlümüzün

Bağ bozma zamanı kasabanın tenhalaştığı bir sıra idi. Belediye tellalları bağların bozulacağı günü ilân eder etmez, her tarafta hazırlıklar görülür, bir hafta için bağlara yataklar, yorganlar, kaplar, köfeler taşınır, çocuk, çocuk, zengin, fakara bağlara giderdi. Sokaklarda, kahvelerde yabancılar ile memurlardan başka kimse görülmezdi. Geceleri, arabaların gürültüsü ve köpek havlamalarıyla bu ufak kasaba korkunç bir şekil alırdı. Bağ bozumuna daha bir ay kala kahvelerde üzüm hikâyesi konuşulur, kimin bağında iyi üzüm yetiştiğine dair bahislara girilirdi. Bu kasabada hakikaten «Bağ bozma»nın hususi bir güzelliği, hususi bir mahiyeti vardı. Akşam üzeri bağların bulunduğu taraflardan üzüm yüklü merkep-lerle gelen yorğun kasaba kadınlarının seyrine doyum olmazdı. Başlarındaki peştamalları örtmediği saçlar bazen serseri rüzgârların tesiriyle dalgalanırdı ve akşamın alaca karanlığında tabaka tabaka yükselen toz bulutlarını üzümlerin neşrettiği koku buhurlardı.

Bağlar düğün yeri gibi kaynaşır, açık, saçık kızların bütün hüsnü ve bekâreti müstesna bir manzara teşkil ederdi. Aylardan beri sevişen gençler burada eyiden eyiye birbirlerini görürler. sık igde ağaçları arasında birbirleriyle konuşabilmek imkânını elde ederlerdi. Yakın uzak bütün akraba bağ bozma zamanında birbirlerine yardıma gelirler ve eğlenirlerdi. Evlerde pekmez kazanlarının otu-

ahengini bulduk?..

Hangi çiçek bağçasından dilediğimiz gülü kopardık?..

Onlar bilseleldi... Onlar öğrenselerdi.. Biz ruhumuzun sükununu hangi kubbe altında bulduk?

Hangi bulut bizim başımızda dolaştı?

Hangi rüzgâr saçlarımıza bu ilkbahar çiçeklerini serpti?..

İzmir 929.

Osman Uluğ

rtturulduğu ocak başlarında gece yarısına kadar konu komşuya ve bağ âlemlerine ait hikâyelerle vakit geçirenler vaktin nasıl geçtiğini bilmezlerdi.

Gecelerin sükunetini bozan «Düğün pekmezi»nin takırtıları uzaklara kadar aks eder ve sonra gecenin derinliği içinde kaybolurdu. Sabahleyin gün doğmadan bir katar gibi merkep-ler üzerinde bağlara gidenler canlı bir renk dalgasına benzerlerdi. Bağ bozma zamanı memleketin en ziyade çalıştığı en ziyade yorulduğu bir zamandı. Çünkü her kes bu sırada pekmezinden tarhanasına kadar kış hazırlığının bir kısmını yapar ve büyük sırlı küplere reçeller doldurarak başka işe bakarlar.

Saatçi Şeyh Tahir efendi bu fakir kasabanın en zengin bir adamıydı. Ağzından ağıza dolaşan rivayetlere nazaren yüz bin liralık bir adam olduğu söyleniyordu. Böyle olduğu halde Tahir efendi gene izbe dükkânından çıkmaz, kılığını, kıyafetini değiştirmezdi. Kendini gören bir yabancı kalender bir şeyh sanırdı. Esasen memlekette hasisliğiyle şöhret almış bir adamdı. Mahallenin ara sıra istediği beş kuruşu bile vermez, evinin vergisini istemeğe gelen tahsildarlarla kavga eder, yemez, yedirmez; mehtaplı gecelerde israftır diye lamba yakmazdı. Hamamcı oğlunun bir mevlüt davetinde:

— Şeh efendi! senin davetin ne zaman olacak; bu kadar cimrilikten ne çıkar? yarın sen kalıbı dinlendirdikten sonra paraların hep oğluna kalacak. Şurada daha kaç senelik ömrün var. Parayı haps edeceğine ye, iç, sefana bak. deye kendisine takılan bir kaç muzibe kızmış ve ayağa kalkarak; — Ölürün de yemen...

deye bağırıyordu. İşte o zamandan beri Seyh efendinin lâkabı halk arasında «Öldür yemen» kalmıştı.

« Öldür yemen » hasisliğiyle beraber son derece tamakâr bir adamdı. Silmek için getirilen bir saati bir liradan aşağı yapmaz bir cam takma için yüz bin dere-den su getirerek elli kuruşu müş-teriden kıvırdı. Her pazar günü sergileri dolaşır ve ucuz alayım deye en kötü sepzeleri, lahnaları eski zenbiline doldurur on beş kuruş vermemek için hammala vermez ve sırtına yüklenerek evine giderdi .

Emvali metukeden kalma bağ-ların harap olmaması için hükü-met bunları icara veriyordu . Mü-zayede günleri meclisi idare oda-sının önü hınca hınç dolar her kes bir bağ alabilmek için bilir bilmez pey sürerlerdi .

«Öldür yemen» de bu sene bağ icar etmek sevdasına düşmüş on on beş bağ almıştı . Kırk elli yük üzüm veren en alâ bir bağın senelik icarı dört beş lirayı geç-miyordu .

Bu kârlı iş bittabi Öldür yemen için kaçınılacak bir iş değildi Bu suretle az bir para ile çok ticaret edecek evinin pekmezi bedavadan çıkacaktı .

Bag bozma zrmanından bir ay evvel gelen Rumeli muhacirleri «Öldür yemenin keyfini kaçırmıştı çünkü gelen muhacirler üzüm çalış-ıyorlardı. Bir de buna talime çıkan askerlerin ara sıra yedikleri üzüm ilâve edilecek olursa ortaya çıkan ziyanın miktarı göz yumulacak dereceyi aşıyordu.Hükûmete vakı olan muracaatları bir semere ver-miyor günden güne bağlarda üzü-mler eksiliyordu . Bu sene esasen bağlarda üzüm yoktu . kırk, elli yük üzüm veren bağlardan ancak üç dört yük alınabiliyordu. Bağlar bozulup, üzümler toplanınca Öl-dür yemen ne büyük bir zarara uğradığını anlamıştı .

Kendi malı da girdiği halde bütün bağlardan topladığı üzümler ancak yirmi beş yük olmuştu . Halbuki kendisi en aşağı beş altı yüz yük üzüm alabileceğini ümit etmişti. bütün yaz çalışmış, uğra-şmış , icarla aldığı bağları budat-mış, avuç dolusu paralar sarfetmiş

ve hatta bunun için günlerce dü-kkânını bile kapatmıştı, Büyük zarar karşısında Öldür yemen âdeta uyku uyuyamaz bir hale gelmişti , belki de bu zarar dü-şüne düşünce yüreğine inebilirdi .

Bu zarardan sonra her akşam öfkesini evinde kavga yaparak kırk yıllık karısıyla çekişerek çı-karıyordu . Huysuzluğu malum olduğu için her kes şerrinden tir tir titrerdi, kendisine karşı bütün ev halkı ağız bile açamazdı .

Öldür yemenin , çapkın ve uçarı bir oğlu vardı . Babasının zühdü takvasıyla alay ederdi,zorla babasından aldığı parayı hovar -dalıkta yer bitirirdi. Öldür yemen halkın nazarında çok mutaassıp ve sofı bir adamdı. kendisi hem İnci zade medresesi müderrisi hem de hamza bey camiinin hatibi idi. Bunun içindir ki. kesik bıyıklıları boyun bağılları , sarhoşları , saki çıkaranları tekfir eder ara sıra da: — başımıza gelenler hep bun-ların yüzünden ..

deye camidevaazda bulunurdu . Bir gece baba oğul evde karşı karşıya otururken gene bağlardan söz açılmış zarar ve ziyan hesap edilmişti . muhavere esnasında oğul :

— Baba, sen karışma ben bir ayda zararları kapatacağım kârlı bir iş buldum, sen yalnız bana müsaade et ! deyerek babasının domarlarını gevşetmeğe çalışmıştı. Bir az uğraştıktan sonra yarı ev-liya gecenin bu adamı çapkın oğlan kandırdı . Meni müskirat kanununun şiddetle cari olduğu bu sırada evde rakı çıkarılacak ve istiyenlere satılacaktı .

Öldür yemenin evinde akşam üzeri rakı almıya gelenler çoğalı-yordu . Sözde rakıyı yapan oğlu idi . Kendisinin hiç bir şeyden haberi yoktu . Halbuki geceleri inbikten çekilen rakının kokusu baştan başa bütün mahalleyi sarı-yordu . Konu komşu yavaş yavaş söylenmiye başlamışlardı .

—Artık Öldür yemen de evinde rakı çıkarttıktan sonra kime söy-lemeğe hakkımız var diyorlardı .

Şimdi kahvelerde dedi kodu zeminini Öldür yemenle çıkarttı sattığı rakılar teşkil ediyordu Sakin kendisi gene bir şeyden haberi yokmuş gibi yarı bir evliya gibi halk arasında geziyor, camid hutbe okuyordu .

Bir gün mahalle halkı canına ta dediği için hükûmete Öldür yeme nin evinde rakı çıkarıldığını haber vermişti .

Hükûmet evela buna inanmak istememiş . Fakat şikâyetler ço-ğaldıkça evi tarassut altına almıştı Bir akşam köşe başında saklanan polisler Öldür yemenin evinden şişelerine rakı koydurarak giden-leri görmüşler evi birden bire basmışlardı . Rakı dolu damcana-lar , binlikler , rakı çıkartmağa mahsus bakır kazanlar cürmü meşht halinde yakalanarak polis dairesine götürülmüştü .

Memleket baştan başa çalka-lanıyor , duyanlar duymıyanlara bire on katarak Öldür yemenin evinde rakı tutulduğunu ballandıra ballandıra anlatıyorlardı .

— Hay sarığı boynuna geçesi Öldür yemen hay . Karun gibi zengin iken utanmadan rakı çıkartıyormuş . deye kahvelerde söy-leniyorlardı . Evinden rakı alanlar herifi kantarlıyorlar almıyanlarda kalaylıyorlardı .

Mahkemede Öldür yemez bir lira cezayı naktiye ayrıcada altı ay hapis cezasına mahkûm olmuş-tu. Haysiyeti beş paraya inen Öl-dür yemen daha hapisshanede ke-derinden ölmüştü .

Babası mezara gömüldükten üç gün sonra oğlu eş dostuna bir ziyafet çekmiş ; «papazın şerefine, Öldür yemenin ruhuna ! » deye her kesi zil zurna sarhoş edinceye kadar rakı içirmişti .

İşte bu yıl bağ bozumu mem-leketi Öldür yemenin elinden oğlunu da büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştı .

Hikmet Turhan

İmtiyaz sahibi ve Mes'ul müdürü:
Ahmet Hikmet